

Nr 538

Av herr **Hyltander**, *angående bestämmelserna om statsbidrag till omsorger om vissa psykiskt utvecklingsstörda.*

I anslutning till ikraftträdandet 1968 av den nya lagen angående omsorger om vissa psykiskt utvecklingsstörda utfärdades även en ny statsbidragskungörelse (SFS 1968: 350) för verksamhetsområdet.

Bortsett från de huvudsakligast formella justeringar av bestämmelserna som den reviderade lagstiftningen föranledde överfördes de i 1954 års statsbidragsförfattningar intagna reglerna i stort sett oförändrade i den nya kungörelsen.

Detta förhållande bör ses mot bakgrunden av att 1967 års höstriksdag vid sin behandling av den nya omsorgslagen med anledning av i frågan väckta motioner begärde att statsbidragsbestämmelserna beträffande personalkostnaderna gjordes till föremål för en översyn. De nya statsbidragsbestämmelserna föregicks dock inte av någon sådan överarbetning, trots att departementschefen i 1968 års statsverksproposition uttalat, att vid utformningen av de nya bestämmelserna om lärarlönebidrag en samordning borde eftersträvas med bestämmelserna om lärarlönebidrag i den vanliga skolan. Härav följer bl. a. att statsbidrag fortfarande utgår till lärarlöner inom särskolan efter en lägre procentsats än vad som gäller för obligatoriska skolor inom det allmänna skolväsendet. Det allmänna driftbidraget för sistnämnda typ av skolor utgår nämligen med 100 procent av det beräknade bidragsunderlaget mot 95 procent för särskolan. Visserligen görs från det allmänna driftbidraget för de obligatoriska skolorna ett avdrag med en s. k. kommunandel, grundad på kommunens hyresgruppsplacering, men denna motsvarar inte den femprocentiga reduktion som särskolehuvudmännen får vidkännas.

Dessutom uppvisar driftbidragsbestämmelserna för särskolan vid en jämförelse med det allmänna skolväsendet flera andra skiljaktigheter som inte kan anses tillfredsställande. Landstingsförbundet och Kommunförbundet har i en gemensam framställning till Kungl. Maj:t påtalat dessa brister och begärt en allmän översyn av hela statsbidragskungörelsen.

Även om diskrepansen mellan det allmänna skolväsendet och särskolan när det gäller lönebidraget i och för sig är svårförståelig och bör undanröjas synes författningarnas bristfälligheter i detta avseende till nöds kunna tolereras i avvaktan på resultatet av den allmänna översyn av statsbidragsbestämmelserna för det allmänna skolväsendet som för närvarande

pågår inom utbildningsdepartementet. Enligt uttalande av socialministern kommer denna översyn att även innefatta statsbidragsbestämmelserna inom omsorgsområdet.

Med hänsyn till det ganska vittomfattande utredningsuppdrag som utbildningsdepartementets arbetsgrupp härigenom har fått kan det emellertid förväntas att dess arbete kommer att dra ut på tiden. Detta skulle enligt våra erfarenheter framför allt få en menlig inverkan på den utbyggnad av särskolverksamheten som enligt de nyligen fastställda 5-årsplanerna omsorgshuvudmännen är beredda att genomföra. Enligt de nu gällande bestämmelserna kan nämligen statsbidrag för sådan byggnation endast utgå till landstingskommun, landstingsfri stad samt enskild, förening eller stiftelse men däremot inte till primärkommun.

En grundprincip för omsorgsverksamheten är emellertid att de utvecklingsstörda i möjligaste mån skall integreras med samhället i övrigt. Beträffande särskolan har denna princip författningsmässigt kommit till uttryck i 6 § andra stycket omsorgslagen, enligt vilket lagrum landstingskommun äger överlåta ledningen av särskola på skolstyrelsen i den kommun där särskolan är belägen. I propositionen till 1967 års riksdag med förslag till ny omsorgslag förordade departementschefen att i vart fall grundsärskolans undervisning i så stor utsträckning som möjligt skulle anordnas i anslutning till grundskoleenhet inom det allmänna skolväsendet.

Skolöverstyrelsen har sedan på grundval av bl. a. detta uttalande i sina anvisningar rörande planeringen av särskolan som en av grundprinciperna för denna uppställt integreringen, vilken skall genomföras så långt det är möjligt och lämpligt. Integreringen innebär att undervisningslokaler skall ingå i eller uppföras i omedelbar anknytning till en skola med motsvarande skolform och stadium för vanliga elever. Dessutom skall det undvikas att särskolklasserna, som bör vara utspridda på flera skolor, samlas i en särskild byggnad eller enhet inom skolområdet.

Denna som synes mycket långtgående lokala integrering av särskolan med det allmänna skolväsendet motverkas emellertid av det här angivna förhållandet att primärkommunerna inte kan erhålla statsbidrag för uppförande av skollokaler avsedda för särskolundervisning. Fastställandet av de ersättningsgrunder som skall gälla vid en samplanering av undervisningen försvåras därmed väsentligt och kan därmed utgöra ett administrativt hinder för en integrering. Om primärkommunerna gjordes berättigade att erhålla byggnadsbidrag för särskolan på motsvarande grunder som gäller för landsting och enskilda skulle detta hinder enligt min mening elimineras.

I avvaktan på det förslag till revidering av statsbidragsbestämmelserna inom skolväsendet som kan komma att föreläggas riksdagen med anled-

ning av det utredningsarbete som för närvarande pågår inom utbildningsdepartementet bör därför som en temporär åtgärd kungörelsen angående statsbidrag till omsorger om vissa psykiskt utvecklingsstörda snarast ändras så att även primärkommunerna blir statsbidragsberättigade.

Vad den pågående utredningen beträffar förutsätter jag — och har även anledning att förvänta mot bakgrunden av gjorda uttalanden — att denna kommer att omfatta hela statsbidragskomplexet inom omsorgsformerna så att även de fristående inackorderingshemmen och elevhemmen göres statsbidragsberättigade. I den mån som statsbidragsbestämmelserna för särskolans del görs enhetliga med dem som kommer att gälla för skolväsendet i övrigt är det angeläget att betona att en sådan samordning inte får medföra en försämring för särskolans del.

Med hänvisning till det anförda hemställer jag,

att riksdagen i skrivelse till Kungl. Maj:t måtte hemställa om en skyndsam ändring av kungörelsen angående statsbidrag till omsorger om vissa psykiskt utvecklingsstörda i enlighet med vad i motionen förordats.

Stockholm den 28 januari 1970

Gunnar Hyltander (fp)
